

В статье рассмотрены основные аспекты изучения делового английского языка в неязыковых высших учебных заведениях. Актуальность данной тематики определяется потребностью в подготовке высококвалифицированных специалистов разных отраслей, способных к успешной профессиональной деятельности в пределах мирового сообщества, где знание английского языка как языка международного общения является ключевым. Рассмотрены разные виды деятельности на практических занятиях по деловой английской речи, которые бы способствовали успешному овладению языкового материала и основных коммуникативных навыков студентов и повысили их учебную мотивацию.

Ключевые слова: деловой английский язык, международное общение, коммуникативные навыки, деловая речь, деловая корреспонденция.

The article deals with the main aspects of the Business English language learning by the students of non-linguistic specialties of higher educational institutions. Topicality of this subject is determined by the requirement in preparation of highly skilled specialists in different branches, capable of successful professional activity within the world community, where the knowledge of English as a language of international communication is essential. Nowadays the requirements to the English language proficiency by all the specialists are changing, the practical skills that provide the spoken and written business language knowledge and the ability to use a foreign language in professional activity are getting more and more important. Much attention in the article is paid to the description of different activities that may be applied on the practical English lessons and may help students to master successfully the language material and the main communicative skills and increase their academic motivation. Among the activities described in the article are group discussion, business situations modelling (negotiation, meeting, press-conference, telephone communication, applying for a job), business letter writing, etc.

Key words: Business English, international communication, communicative skills, business language proficiency, business correspondence.

УДК 374.3:371.83(477.83)

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ В «ПЛАСТІ»

Дідух Ірина Ярославівна
м. Івано-Франківськ

Важливу роль у процесі розвитку творчої особистості дитини теоретики і практики українського скаутського руху відводили пластовій періодиці, при створенні якої підлітки та юнацтво чи не найбільше проявляли свої природні нахили та здібності, розвивали творчість. Саме тут повною мірою була реалізована засада: «преса пластової молоді, а не для пластової молоді», вона перетавала виконувати функції «суб'єкта» виховання, перетворюючись на засіб творчого самовираження і саморозвитку особистості, адже пластуни створювали часописи самотужки.

Ключові слова: пластові часописи, творча особистість, «Пласт», український скаутинг.

Постановка проблеми. Актуальність вивчення історичного досвіду виховної діяльності «Пласту» зумовлюється суспільними потребами формування національно свідомого, морально і фізично здорового юнацтва та сучасними станом педагогічної науки, яка активно досліджує проблематику історичного і сучасного розвитку дитячих організацій і рухів. За умов розбудови громадянського суспільства в Україні, з одного боку, та зростання різного роду антисоціальних явищ у молодіжному середовищі, з іншого, зростає значення самодіяльних дитячих і підліткових об'єднань як важливих осередків соціалізації і всебічного виховання особистості. На посилення їхньої ролі у формуванні молодішої генерації українців спрямовують законодавчі акти та концептуальні освітньо-педагогічні програми, зокрема закони України «Про молодіжні та дитячі громадські організації», «Про позашкільну освіту», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», а також Національна програма «Діти України» та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток дитячих і молодіжних організацій та рухів в Україні як багатоаспектний соціальний феномен вивчають вітчизняні й зарубіжні вчені з різних галузей знань – педагоги, психологи, історики, правознавці, соціологи, культурологи та ін. Проводяться різнопрофільні дослідження скаутського руху в плані його історичної ретроспективи та за сучасних умов розвитку (Ю.Бурма, С.Діба, В. Довбищенко, Ю.Жданович, Ю.Кудряшов, М.Окаринський, Л.Ярова та ін.). Нагромаджено чималий пласт наукової літератури про ідейно-організаційне становлення «Пласту» як складник національного руху на західноукраїнських землях першої третини ХХ ст. (І.Андрухів, Ю.Візитів, О.Вахнянин, С.Левицький, В.Леник, А.Окаринський, М.Пантюк, Б.Савчук, Б.Трофим'як та ін.). Однак проблему розвитку творчої особистості в «Пласті» науковці глибоко не досліджували.

Мета статті – проаналізувати шляхи формування творчого потенціалу особистості пластуна.

Виклад основного матеріалу. Будучи складником світового скаутського руху, на початку ХХІ ст. «Пласт» посів чільне місце в молодіжному русі України. Упродовж сторіччя він удосконалював ідейно-організаційні засади та форми і методи виховної роботи. Нагромаджений таким чином унікальний досвід формування всебічно розвинутої особистості залишається актуальним за сучасних умов розбудови громадянського суспільства завдяки гуманістичним засадам пластової системи виховання, демократичності стосунків між суб'єктами педагогічного процесу, створенню сприятливих умов для творчої самореалізації і цілеспрямованого самовдосконалення особистості. Важливу роль у цьому процесі теоретики і практики українського скаутського руху відводили пластовій періодиці, при створенні якої

діти чи не найбільше проявляли свої природні нахили та здібності, розвивали творчість.

Небуденним явищем в історії української педагогіки та національної преси стали рукописні та видані іншими розмножувальними (не типографськими) способами часописи окремих пластових частин. Саме вони повною мірою реалізували засаду: «преса пластової молоді, а не для пластової молоді». Це переносить її виховне значення в якісно іншу площину: вона перестає виконувати функції «суб'єкта» виховання та втрачає свої маніпулятивні можливості як носія інформації, перетворюючись на засіб творчого самовираження і саморозвитку юнацтва, адже пластуни створювали їх самотужки.

Ця група пластових часописів мала різну тематичну спрямованість (гумористичну, ідейно-патріотичну, вишкільно-виховну тощо) та з'являлася в різних формах – журнальних зшитках; стінгазетах, «усних журналах» та ін. Їхніми видавцями були курені чи спеціалізовані гуртки, а також окремі улади. Часописи тиражували різними способами: рукописним; друкованим на машинці, зокрема і через кальку; найпоширенішими – літографічним і гектографічним (копіювався нанесений на папір текст); цикльостилем (на «восковій матриці» видруковували літери, а потім листки з текстом розмножувалися спеціальним пристроєм) та ін.

На основі вивчення періодичних пластових часописів, аналізу пластових звітів і хронік, а також окремих публікацій [3; 4], нами укладений їхній список із близько 50 назв. Імовірно, він не повний, але цілком достатній для науково-педагогічного аналізу цього явища. Лише близько чверті таких часописів існували два і більше років, а чимало з них з'являлися у трьох-чотирьох числах. Домінуючою тенденцією стало підвищення їх художньо-естетичного та змістовного рівнів. Це проявлялося у зміні способів випуску і розмноження, так що тиражі перших рукописних чи друкованих цикльостилем або літографічним способами зростали з відповідно 1-5 та 20-30 до 100 й навіть 200 примірників. Левову частку періодики такого типу репрезентували пластові частини УПУ Галичини, хоча молодь Закарпаття і Волині досягла чималих успіхів у цій царині [3; 4].

Видавничий цикл, пов'язаний із підготовкою та виданням часописів, забезпечували пластуни завдяки «рольовому розподілу» обов'язків редакторів, художників-оформлювачів, «штатних» кореспондентів і «громадських» дописувачів, поліграфістів тощо.

У тематичному відношенні спершу переважали гумористично-сатиричні часописи з промовистими назвами («Бодяк», «Кропива», «Ерінї», «Пластовий віник», «Помело», «Пес», «Радіо-глум», «Таборит», «Хі-хі» і т. ін. Вони мали доволі типові завдання: викривати хиби пластунів та засобами сатири і гумору викорінювати все, що не відповідає пластовому духу [12, с. 185-187]. Їх головний зміст становили карикатури на недолугих юнаків і дівчат, що спізнюються чи пропускають сходи; не загартовуються фізично, не дотримуються вимог здорового способу життя, тому ходять охлялими, постійно простуджуються, хворіють, не виконують «вимоги фізичної вправності», нехтують участю у походах і таборах. Другою злободенною проблемою стало висміювання споживачів «трунків» – алкоголю (пива) і тютюну. Гостро картали незграб у побуті та поганих учнів. Але головним «типажем» усе-таки були «невдахи-таборовики», яких «розстинали гострим мечем сатири» як таких, що не відповідали вимогам Пластового Закону. При цьому видавці дотримувалися морально-етичних норм: підписи під карикатурами носили анонімний характер, без прямих натяків на поведінку чи хиби конкретних осіб.

У середині 1920-х років посилилася тенденція щодо випуску часописів ідейно-патріотичного та культурологічного спрямування, хоча гумор і сатира залишалися їх невід'ємними складниками. Серед кращих журналів першої групи відзначмо часописи львівських пластунів «Багаття» і «Ватра», станіславських – «Зазулля» (предтеча «Українського Пласту». – І.Д.), стрийських – «СПЛАВ». До їхнього випуску прагнули залучити кращі інтелектуальні сили та якнайширше коло кореспондентів. Редакції налагоджували постійний діалог з пластовою молоддю, яка мала відчувати себе не лише «читачем», а й «творцем» своєї преси. Приміром, редагований А. Коломийцем орган VII куреня ім. Князя Льва «Багаття» (1923-1926 рр.) мав рубрики: «Нечуване» (для «дописів» пластунів); «Поміри» (друкували норми поведінки і правила гігієни); «Зелений папуга» (гумористична сторінка, яку вів «Галайда» (Б.Кравців)). Це був один з найкращих курінних часописів, що містив матеріали про героїчне минуле, вів хроніку сучасного суспільного життя і скаутського руху [7].

Через власну пресу молодь виявляла готовність служити українському народу й усьому людству задля реалізації пластових ідеалів. Часописи випромінюють оптимізм і прагнення реальними діями змінити світ на краще, про що засвідчують назви «Багаття», «Ватра», «До Сонця», «За Сонцем», «Пластова зоря», «Пластова зірка», «В дорогу», «стежа» тощо. До прикладу, львівські пластуни 2-го полку ім. Марти Борецької завдання свого «неперіодичного літературного листка» «До Сонця» вбачали в тому, щоб «Йти до Сонця для самовиховання», до цього закликали не лише пластуни, а й усю українську громаду [2].

Часопис «СПЛАВ» від імені членів V полку ім. Ярослава Осмомисла проголошував, що коли «хочемо звернути увагу на якесь лихо, то не бідкаймо над ним... але розумно покажімо спосіб, як зарадити лихові», отож слід «не лише критикувати, а й шукати шляхів вирішення справи» [8, арк. 1].

На сторінках таких журналів робили перші проби пера пластуни-поети і прозаїки, їхні твори попри різний художній рівень були просякнуті патріотичним пафосом, джерела якого шукалися в героїчному минулому.

Часописи літературно-мистецького спрямування засвідчують непересічні здібності пластунів як художників, поетів, прозаїків, публіцистів, критиків. Їхній аналіз («До Сонця» [2] та ін.) показав, що в редколегіях точилися дискусії відносно формату і «творчої концепції» часописів. Історико-патріотична тематика у вигляді автентичних «зарисовок» та «перемальовок» полотен відомих митців залишалася домінуючою. Поряд із цим уміщували твори в дусі модернізму, які в абстрактних гіперболізованих формах відображали прагнення до реалізації національних і пластових ідеалів.

Серед закарпатських видань відзначмо культурно-етнографічний часопис «Севлюський пластун», що містив зібрані учнями шкіл фольклорні матеріали. Виняткову популярність часопису «Ластівка» (Порошкове) принесла співпраця з ним Марійки Підгірянки. На його сторінках були уперше надруковані чимало творів цієї відомої дитячої письменниці [3].

З-поміж рукописної преси волинських пластунів відомими були курінні часописи «Пластун», «Цвірінь», «Піонер», «Скоб» та ін. Вони мали доволі примітивний вигляд: зазвичай писалися чорнилом в учнівських зошитах в одному-двох примірниках. Незважаючи на це, журнали користувалися популярністю (постійно передавалися з рук в руки), причому й серед непластового юнацтва. У них переважа-

ли статті, присвячені злободенним проблемам суспільного життя, та патріотична проза і поезія. Приміром, «Скоб» активно публікував матеріали про становище волинського села і сільської молоді; а про зміст його художньої частини свідчать промовисті назви віршів «І знову тюрма», «Ми не раби», «По Україні», «Браття милі», «Шлях боротьби» пластунів «Бублика», «Золотого», «Сірого», «Мережаного» тощо. Існувала окрема сторінка фольклору [5].

Поряд із традиційними часописами у вигляді зошитів розвивалися інші форми пластової журналістики. Найпоширенішими серед них стали стінні газети, які видавали більшість пластових куренів, тож вони нерідко перетворювалися на «зошитові» часописи. Їхня популярність зумовлювалася безвитратним механізмом виготовлення (зазвичай в одному примірнику) та доступним способом репрезентації матеріалів. Були поширені й листки-«одnodнівки», присвячені окремим подіям чи акціям, як, приміром, «Ватра» (Ужгород, грудень 1932 р.) – розповідала про світове Джемборі [6]; «Табор» – відображав враження, навіяні одnodенним пластовим табором над річкою Уж, та ін.

Окреме місце в пластовій періодиці посідали часописи, що відображали думки і прагнення окремих уладів та інших складників скаутського руху. Найпродуктивнішим у цій ділянці було старше пластуство, хоча й воно не налагодило системного видання власного часопису. До прикладу, відзначмо серію «одnodнівок» «В дорогу» і «Довкруги пластових справ», де обговорювалися проблеми організаційного й ідейного поступу УУСП та всього УПУ [1; 9; 10]. Проголосивши величну мету – сприяти піднесенню могутності України – часопис з оригінальною назвою «Гей-гу, гей-га» (таким був клич «Лісових чортів») поступово перетворився з ідеологічного речника в навчально-методичний часопис, друкуючи поради з улаштування таборів, мандрівок та розвитку інших напрямів пластування [11].

Після появи кількох чисел «Гуцульського ранку» «олдскаути» Закарпаття також не змогли налагодити видання власного журналу, який би визначав ідейну й організаційно-виховну стратегію поступу українського скаутингу. На заваді цьому стали складні стосунки між українською та іншими скаутськими організаціями краю. Великою популярністю користувався часопис «Мочари» для пластунів-новаків, що виходив у Нересниці. Він містив методичні рекомендації і практичні матеріали з організації їх виховання, але, засвідчивши попит на таку літературу, залишився єдиним такого

роду часописом для цієї категорії дітей. Сказане стосується і часопису «Селопласту» «Ватра», який випускали сільські пластуни у Бедевлі [3].

У «Пласті» знайшли апробацію «живі часописи», які забезпечували отримання і поширення інформації шляхом усного спілкування. На практиці це виглядало так: до «редакції» сходилися пластуни куреня та виголошували підготовлені огляди новин, фейлетони, поетичні й прозові твори. Згодом їх у систематизованому вигляді стали оприлюднювати в рукописних часописах [3; 12, с. 185-186]. Одним із таких прикладів став журнал рогатинських пластунів «Радіо-глум», який у 1926 р. перетворився з «живого» в рукописний, не змінивши своєї назви.

Важко переоцінити значення преси в системі пластового виховання. Центральні крайові часописи відігравали роль «суб'єктів», надаючи цілісності усій організаційній структурі та координуючи, спрямовуючи вишкільний процес на рівні гуртків, куренів і цілих уладів. Акумуляючи кращий досвід часописів Європи та Америки, вони ставали свого роду «методичними посібниками» з фізичного, емоційно-вольового, морально-етичного, інтелектуального самовдосконалення особи. Друковані в них іноземні переклади та оригінальні розробки українських виховників-педагогів являли собою творчий синтез модерних науково-теоретичних напрацювань та ідеології і досвіду скаутського виховання, що стало вагомим внеском у розвиток національної педагогіки.

Висновки. Пластова періодика відіграла важливу роль у формуванні творчої особистості пластуна. Подібні функції виконувала локальна преса окремих пластових частин, яка насправді репрезентувала не стільки «часописи для молоді», скільки «часописи самої молоді». Їх пластуни випускали власними силами, ці видання віддзеркалювали ідейні прагнення, творчі здібності, художньо-естетичні уподобання юнацтва. Ця група часописів справляла безпосередній виховний вплив: члени гуртків і куренів, читаючи й оглядаючи написані їхніми товаришами хроніки суспільних і пластових подій, поезію і прозу, твори образотворчого мистецтва, урешті, гумор й сатиру, глибше усвідомлювали та співпереживали їхні думки і погляди, давали їм свою оцінку, чим спонукали до подальшої творчості авторів. Окрім того, читання журналів сприяло виправленню хиб та недоліків юнацтва. Подальшого вивчення потребує питання жанрового розмаїття творів, створених українськими пластунами.

Література та джерела

1. В дорогу. Листок Старших Пластунів. – Львів, 1927. – 8 с.
2. До Сонця // До Сонця. «Неперіодичний літературний листок» організаційного гуртка II-го полку ім. Марти Борецької у Львов. – 1923. – Ч.1. – С.3
3. Животко А. Рукописні пластові часописи молоді / Аркадій Животко // Вогні. – Львів, 1939. – Ч. 1–2. – С.15-20
4. Животко А. Рукописні пластові української молоді / Аркадій Животко // Шлях виховання й навчання. – 1938. – Кн. I. – С.42-48; – Кн. II. – С.74-91
5. Журнал «Скоб». Рукопис. 1923–1928 // Центральний державний історичний архів України м. Львів (далі – ЦДІА), ф. 389, оп.1, спр. 188, 77 арк.
6. Курінний журнал «Варта» [«Ватра»]. 1923–1930 // ЦДІА, ф. 389, оп.1, спр. 552, 219 арк.
7. Курінний журнал «Багаття». 1923–1925// ЦДІА, ф. 389, оп.1, спр. 599, 88 арк.
8. Курінний журнал «Сплав». 1923 // ЦДІА, ф. 389, оп.1, спр. 730, 8 арк.
9. Старшопластунська газета «В дорогу». 1928 // ЦДІА, ф. 389, оп.1, спр. 820, 20 арк.
10. Старшопластунський журнал «Одnodнівка». 1928 // ЦДІА, ф. 389, оп.1, спр. 844, 20 арк.
11. Старшопластунський журнал «Гей-гу, гей-га». 1927-1929// ЦДІА, ф. 389, оп.1, спр. 853, 46 арк.
12. Савчук Б. Український Пласт. 1911–1939 / Борис Савчук. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1996. – 264 с.

Важною роллю в процесі розвитку личности ребенка теоретики и практики украинского скаутского движения отводили пластової периодике, при создани которой подростки и юношество больше всего проявляли свои природные способности, развивали творчество. Именно здесь в полной мере была реализована концепция: «пресса пластової молодежи, а не для пластової молодежи», она переставала выполнять функции «субъекта» воспитания, превращаясь

в средство творческого самовыражения и саморазвития личности, ведь пластуны создавали журналы самостоятельно.

Ключевые слова: пластовые журналы, творческая личность, «Пласт», украинский скаутинг.

An important role in the development of child's creative personality theorists and practitioners of Ukrainian scouting is assigned to Plast periodical press, the creation of which made teenagers and young people manifest their natural inclinations and abilities, develop creativity the most. This way the principle that sounds as «press of Plast youth, not for Plast youth» was implemented, it ceased to be the main subject of education, becoming the mean of creative self-expression and self-development of personality, because Plast members were creating their journals on their own. Accumulating the best experience of journals from Europe and America, Plast periodical press became the methodical manual of physical and emotionally-willing, morally-ethical and intellectual self-improvement of personality. The journals had different thematic focus (humorous, ideologically-patriotic, educative, etc.). The publishing cycle, related to the preparation and publishing of the journals, was being ensured by Plast members through «the role distribution» of duties of editors, artists, «regular» correspondents and «public» authors, polygraphists.

Key words: Plast journals, creative personality, Plast, Ukrainian scouting.

УДК 376-054.6; 378-044.332

ВИВЧЕННЯ ОСВІТНІХ СИСТЕМ КРАЇН НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ АДАПТАЦІЇ У ВНЗ УКРАЇНИ

Зінонос Наталя Олексіївна
м.Кривий Ріг

Стаття присвячена аналізу освітніх систем деяких африканських країн, з яких на навчання до України приїждять іноземні студенти. Проведено порівняльний аналіз системи середньої освіти нашої країни та системи шкільної освіти Камеруну. Виявлено особливості побудови освітніх систем країн Африки; на основі зіставлення з національною системою, визначено відмінності систем середньої освіти. Результати дослідження повинні допомогти викладачам підготовчих відділень вітчизняних ВНЗ спрямувати роботу на підвищення ефективності адаптації іноземних студентів до освітнього середовища обраного ними вузу.

Ключові слова: адаптація іноземних студентів в українських вузах, довузівська підготовка, освітні системи країн Африки, структури освіти.

Постановка проблеми. Незважаючи на об'єктивні труднощі, пов'язані з політичною та соціально-економічною обстановкою, українська вища освіта продовжує зберігати стабільне становище у світовій освітній системі. У вузи України як і раніше приїждять іноземні громадяни, щоб отримати професії лікаря, інженера, архітектора, економіста, тощо. Українська вища освіта не втратила колишнього авторитету і, як раніше, залишається привабливою для іноземців. Дійсно, навчання в нашій країні значно дешевше, ніж у європейських державах, і це є дуже важливим фактором для небагатих жителів країн Африки та Близького Сходу. Крім того, у зв'язку зі зміною політичної обстановки, для багатьох арабських студентів закриті двері освітніх установ в інших державах. Не останньою причиною збільшення потоку іноземних студентів в нашу країну є достатня якість української освіти.

Освоєння незнайомого соціального середовища - справа важка, іноземним громадянам необхідно адаптуватися не тільки до країни, а й до навчання в українських вузах. Викладачам добре відомо з досвіду, що на початку навчання студенти відчують масу труднощів, пов'язаних, перш за все, з адаптацією до нових умов. Актуальність проблеми

адаптації іноземних студентів в українських вузах визначається в першу чергу завданнями їх подальшого ефективного навчання та становлення як майбутніх фахівців. Успішна адаптація сприяє, з одного боку, швидкому включенню студентів у навчальний процес, що дозволяє вирішувати проблему збереження контингенту студентів, який суттєво скорочується під час перших семінарів. З іншого – допомагає підвищити якість підготовки молодих людей у вищій школі.

Адаптація студентів, а особливо іноземних, до умов навчання у вузах має безумовно свою специфіку. Основним фактором, до якого треба адаптуватися, є навчальний процес. Особливо складним є початковий період викладання предметів природничо-математичного циклу українською або російською мовами. Фундамент закладається на підготовчому відділенні. Абсолютній більшості студентів цікаво вивчати предмети, проте вони відчувають певні труднощі, наприклад, із сприйняттям та розумінням матеріалу, запам'ятовуванням термінів, тощо. Одну з причин цих труднощів ми вбачаємо у відмінності освітніх систем, форм і методів навчання в Україні і країнах, з яких приїждять до нас на навчання іноземні студенти.

Мета статті: провести теоретичний аналіз систем шкільної освіти країн африканського регіону. Задачі: 1) проаналізувати рівень шкільної підготовки в країнах Африки; 2) розглянути структуру системи шкільної освіти африканських країн на прикладі Камеруну; 3) порівняти структуру системи шкільної освіти України та країн, де попередньо навчалися студенти-іноземці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вирішенні питання адаптації іноземних студентів до навчання у ВНЗ зробили вітчизняні та закордонні науковці. Це, зокрема, І.В.Дядичев, Н.Б.Булгакова, Т.В.Кравчина, Н.В.Костяк, Д.А.Порох, І.А.Сладкіх, Г.В.Троцько в працях яких досліджувалися особливості перебігу процесів адаптації до навчальної діяльності, завдання педагогічного супроводу даної категорії студентів. Проте, на нашу думку не повністю досліджено питання впливу відмінностей освітніх систем, форм і методів навчання в Україні і країнах-експор-